

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת בשלה

מהדורת מואדב
לע"נ

פראג' בן תיירה מואדב הי"ד

נלב"ע י"א מנחם אב תשנ"ד

צאלח בן ג'מילה חמדני-עבאדי ז"ל

נלב"ע כ"א סיון תשס"ב

גאמאלו בת רבקה חמדני-עבאדי ז"ל

נלב"ע ביום ה'ר"כ"א תשרי תשע"ז

פרנס השבוע

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

להנצחות ובירורים: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

054-842-7664.....רמב"ש ג'2	058-328-5464.....עזרת תורה	<u>ירושלים</u>
052-710-9132.....רמת אברהם	עזרת תורה.....ספרים ווינקעל	ארזי הבירה.....053-318-4381
<u>ביתר עילית</u>	עלי הכהן 15	ביהכ"נ הר צבי.....052-763-2150
058-324-5544.....גבעה A	צומת בר אילן.....ספרי אור החיים	בית וגן.....054-841-9231
052-760-2289.....גבעה B	בר אילן 4	גאולה-זכרון משה.....054-841-7272
<u>ערים אחרות</u>	קריית משה.....052-266-9937	גבעת שאול.....058-325-5458
054-840-2444.....אלעד	רוממה-המ"ג.....058-324-4112	גני גאולה.....058-321-9933
055-678-6824.....בני ברק	רחביה.....052-764-3488	הר נוף.....
054-851-9014.....ברנפילד	רמות.....02-586-0088	ישיבת מיר.....054-851-9014
058-322-0251.....גבעת זאב	רמת אשכול.....058-718-5065	נוה יעקב.....052-766-5331
02-534-2467.....טלזסטון	רמת שלמה.....050-412-7721	סורוצקין.....שער הספר
052-447-4126.....מודיעין	<u>בית שמש</u>	סורוצקין 31
08-974-3086.....קריית ספר	רמב"ש א'.....058-324-0374	סנהדריה.....02-536-2280
052-760-6491.....רכסים	רמב"ש ג'1.....052-767-4151	סנהדריה המורחבת.....054-859-3064

לבירורים והנצחות : 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

צריכים את עזרתכם! נא לתרום בעין יפה!

תרומות חודשיות מומלצות: 10 ש"ח, 20 ש"ח, 50 ש"ח, 100 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 100 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 500 ש"ח

פרנס השבוע (יותר מאלפיים חוברות!) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT [TORASAVIGDOR.ORG/DONATE](https://torasavigdor.org/donate) (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 78

הדפסה - "בית הדפוס" 1155-210-077

תורת אביגדור

פרשת בשלח

לחם מן השמיים

מחזה נורא הוד

הרמב"ם במורה הנבוכים (ג' נ') אומר שהנס הגדול ביותר שכתוב בתורה הוא שהיית ישראל במדבר במשך ארבעים שנה, ניזונים מן המן.

המחזה הפלאי של מזון מסתורי שנופל מן השמיים על המחנה במשך ארבעים שנה, היה נס כ"כ יוצא דופן שלא עלה על דעתם של אף אחד מן השקרנים הגדולים בהיסטוריה להמציא סיפור כמותו. אף אחד לא יעז להמציא כזה סיפור. הייחודיות של ההופעה האלוקית הזו, היא בכך שהיתה התגלות ניסית לעיני מליונים ולאורך ימים, באופן שאין מי שיוכל להכחיש או לפקפק בו.

דתות השקר וטענותיהם

דתות השקר השונים מלאים בסיפורי מופתים שארעו להם. אך הכשל הגדול בסיפוריהם הוא שאין ארועים שקרו בפני המונים, וודאי לא לאורך זמן. והמעלה בסיפורים אלו היא, שאינם תלויים באמונה של שומע אחד או יותר במי שסיפר אותם. סיפור שמסופר ע"י יחידים, מדת האמונה בסיפורים תלוי באופיים ותמימותם של השומעים, וברמת האמינות שיש להם במספר הסיפור. אך סיפור שקרה בפני כל המון העם, אי אפשר "למכור" סיפור כזה. ולכן הבסיס האיתן של התגלות ה' בפני העם, והמופתים הנפלאים שארעו לעמנו, מהווים תשתית מוצקה ואיתנה לדורות.

לעומת זאת, כמה עלובות האגדות עליהם בנו דתות השקר את מורשתם. הנצרות למשל, אותו שקר שנבנה על בסיס ובשכנות ליהדות, נבנה על סיפורי מופתים שנעשו בחדרי חדרים.

איננו עוסקים ב"השוואה" בין היהדות לנצרות, חלילה, אלא להבין ולהסביר את ההבדל התהומי שבמסורות שביניהם על תחילת התהוות האומה. בפרוץ הנצרות בקרב המון העם, בעקבות כך שהיו אנשים שהתחילו להאמין לסיפורי הבדים שלו, פעמיים לפחות דרשו חכמי ישראל ממנהיגם "להוכיח" את דבריו, וכל פעם הוא התחמק בתואנות שונות. כי הוא ידע בפני מי אפשר לשקר, בפני אנשים נמוכי שכל שיאמינו לכל דבר.

גם "מוחמד", ה"נביא" של האיסלאם, עשה מופתים רק כשאף אחד אחר לא היה שם... בתוך האוהל שלו, בלי שום עדים - שם הוא היה "בעל מופת" גדול...

אלה הסיפורים שדתות השקר יכולים לספר. אבל סיפור כמו המן - אף אחד לא יכול לספר. כי ככל שהסיפור קורה בפני יותר אנשים, ובפרט שהוא קורה בפני כל העם כולו, כך הוא מהווה הוכחה ניצחת על אמיתותו.

לטעום את הפלא

אמנם, לא רק שמעולם לא הומצא סיפור כזה, אלא גם בין תולדות עם ישראל, המשופעים בנסים אמיתיים ופלאיים - אין שום דבר שדומה לנס המן. הנס הזה לא התרחש בפני כמה אנשים, או אפילו בפני שבעים הזקנים. הוא התרחש בפני כמה מיליוני בני אדם. והם לא רק היו עדים לנס, אלא חשו אותו בפועל וטעמו אותו, כל איש ואשה, ילד וילדה.

אנו עומדים להתבונן בנס המן, ובלקחים שיש לנו ללמוד מהם. רק ננצל את הפתיחה לעוד ליצנותא דעבודה זרה, יש "קסם" ידוע שקוסמים בהודו אוהבים לעשות; הם זורקים חבל לאוויר והחבל נשאר עומד זקוף, ואז הקוסם מטפס עליו ונעלם למעלה, ואז הוא יורד שוב. אבל הקוסמים האלה אף פעם לא נותנים לקהל לגעת בחבל. לפעמים קוסמים שולפים חפצים כאילו יש מאין, תפוח למשל. כדאי לבקש מהקוסם לטעום את התפוח, ייתכן מאוד שזה לא באמת תפוח... אבל נס המן לא היה קסם שמישהו הקסים בו את צופיו אלא הוא היה מציאות שכולם מיששו אותו בין אצבעותיהם, אכלו אותו וניזונו ממנו. וזה לא היה פלא חד פעמי, אלא "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה!" (שמות ט"ז ל"ה)

רושם לדורות

אנו יכולים להיות בטוחים שהמן עשה רושם כביר על בני ישראל. תארו לכם שאתם קמים בבוקר ומוצאים שכבה של כפור דק על הארץ, בעיצומו של הקיץ. אתם יוצאים החוצה באומרכם, "מן"?! שביאורו - מה זה?! אתם מרימים ממנו מעט, יש לדבר הזה ריח נפלא; אז אתם טועמים ממנו. והנה טעמו "כצפחית בדבש"! אני לא יודע מה זה בדיוק "צפחית", אבל הטעם הוא כמו משהו טעים שטבול בדבש. ואם מכניסים אותו הביתה ומטגנים אותו מעט, "טעמו כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן" (במדבר יא ח), כמו לאטקע טעימה, או "פנקייק" עסיסי...

אם כל זה היה קורה לנו - היינו מיד רצים לספר לכל השכונה! כמובן שאף אחד לא היה מאמין לנו, אבל היינו אומרים להם "בואו תראו בעצמכם!"

חוויה כבירה שכזו שעוברת על אומה שלימה, אינה יכולה לחלוף מבלי להותיר רושם בר קיימא. ואכן, המן הותיר חותם עמוק באופיו של כלל ישראל לנצח. הרשמים עדיין מהדהדים בינינו ובנו עד היום. נתבונן מעט בעניין הזה, ולמרות שלא נצליח להקיף אותו אפילו מעט מזעיר - לפחות נלמד ממנו משהו.

הדבר הראשון שצריך להבין הוא שהמן לא ניתן רק לדור המדבר. "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן קַח צִנְצָנָת אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מֶלֶא הָעֵקֶר מִן וְהֵנַח אוֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמַרְתָּ לְדֹרֹתֵיכֶם" (שם ל"ג). ה' ציווה לשמור צנצנת מן במשכן לאות לדורות הבאים, ולהניח אותו לצד ארון ברית ה' בקודש הקדשים - לא פחות! רצון ה' הוא שכל דור ודור יזכרו את הפלא - לחם מן השמיים נפל לישראל במדבר בכל יום במשך ארבעים שנה, לאומה בת מיליוני נפשות.

ומזה שהקב"ה רצה שנזכור את המן, מובן שהוא רוצה שנחשוב עליו ונתבונן בו.

לספר לשכנים

יש אנשים שעבורם זהו דבר חדש ומשונה: לדבר על המן?! לחשוב עליו כל יום?! מאיפה זה בא בכלל? אבל האמת היא שאחת הסיבות העיקריות לירידת המן מלכתחילה הייתה כדי שנדבר עליו!!

אנו אומרים בכל יום: "הודו לה' קָרְאוּ בְשֵׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְעַמִּים עֲלִילָתוֹ". הכוונה שעיקר המטרה בנפלאות שהקב"ה עושה בשבילנו היא כדי שנודה לו עליהם; ולא רק נודה לו בליבנו אלא "קראו בשמו" - לדבר עליהם. לדבר עליהם למי? לכל מי שמוכן לשמוע!

עצרתם פעם לדבר עם השכן על כך שה' נתן לנו מן במשך ארבעים שנה? כמעט 15,000 ימים של מן! אתם מתביישים לדבר על זה עם השכן? אז דברו עם האשה! לכל הפחות עם הילדים! כ"כ חשוב לדבר על כך, שצריך לחפש עם מי אפשר לעשות זאת!

לנצל את התזכורות

והנה ישנם במהלך יומנו דברים שמיועדים להזכיר לנו את המן, וחבל שלא לנצל אותם. אם רק עוברים על פניהם "מלומדה", אין מהם שום תועלת.

למשל: חוזרים מבית הכנסת בליל שבת ורואים שתי חלות על המפה הלבנה, ומעליהם מפה נוספת. כדאי לעצור ולנצל הזדמנות פז זו כדי להתבונן. החלות עם כיסויין העליון והתחתון מיועדות לסמל את המן: המן גם הוא היה מונח בין שני כיסויים. שכבת טל מלמטה, ועוד שכבה מלמעלה, כך הוא נשמר נקי וטרי עד שבאו לקחתו ולאכלו.

זו הסיבה שמכסים את החלות מלמעלה ומלמטה; כל ילד יודע את זה - אבל כמעט אף פעם לא חושבים על זה. אז בליל שבת הקרובה נעצור לכמה שניות ונחשוב על כך, או יותר טוב - לדבר על כך! לא לחשוש אם משהו ילעג או יזלזל, אנו נעשה זאת בכל זאת!

ולא רק פעם אחת, אלא בכל ליל שבת. אל תחשבו שהדברים לא ייכנסו לתוך הראש של כל בני הבית, גם ילדים קטנים שמתעלמים לגמרי מהנאמר - קולטים אותם, וזרעי האמונה הקטנים האלו יום אחד יצמיחו פרי נאה.

לאכול אור ואדמה

והאמת היא שלא צריך לחכות לליל שבת. ארוחת בוקר של יום רביעי היא הזדמנות מצוינת גם כן! כשמביטים בלחם ה"רגיל" שאוכלים - צריכה להצטייר במחשבתנו תמונה של המן. למה לא? הרי יצירת הלחם הזה היא לא פחות נסית מאשר המן!

איך יוצא לחם מן הארץ? זה נס! ודעתי האישית היא - שזה נס גדול יותר מהמן! אמנם המן ירד מן השמיים, אכן פלא גדול, אבל מאיפה הוא היה יכול לרדת?... אבל חיטה שצומחת מן האדמה - איך זה יכול להיות?! אף אחד לא יכול להסביר את זה. נס ופלא!

קצת עפר, מים, אויר וקרני שמש - יוצא מהם לחם! איך אויר נהיה לחם? נסי נסים! פחמן דו חמצני מהאוויר מתמזג עם אור השמש, וביחד עם מים וכלורופיל - הירוק שבצמחים - הם נהיים עמילן, שהוא גרגירי החיטה - הלחם שאנו אוכלים. "חלב חיטה".

אם לוקחים חתיכת לחם ושורפים אותה, היא נהיית שחורה; כי רק הפחמן שבה נשאר. הלחם הוא בעצם פחמן. מהיכן הפחמן הזה מגיע? מהאוויר. ואם תשאלו, הרי הפחמן הדו חמצני הוא רק שלוש חלקים מתוך אלף באויר, אז איך הצמח מוצא מספיק פחמן כדי ליצור עמילן? שאלה טובה! והתשובה היא - "אי אפשר לעולם בלא רוחות", אומרים חז"ל (תענית ג:); הרוח מניעה את האוויר סביב צמח החיטה, וכך יש לצמח אספקה של פחמן דו חמצני חדש כל הזמן. בכל פעם שתרגישו משב רוח על פניכם, דעו שהלחם שתאכלו בעוד כמה חודשים הולך ונהיה מוכן לכם עכשיו...

מילים גדולות אינן הסברים

אני לא יכול לפרט לכם כמה ניסים נצרכים בשביל להכין לכם את הארוחה, ישנם כ"כ הרבה שאתם פשוט לא תאמינו לי. תחשבו שאני מגזים. אבל האמת היא שנס בריאת הלחם הוא כ"כ נפלא שאיננו צריכים להודות לה' על נס אחד בלבד, אלא על מאות רבות של נסים. למען האמת, מיליוני פרטים צריכים להסתדר בדיוק ולהיות מתואמים להפליא כדי שהלחם ייוצר! לכן אני חושב שבריאת הלחם היא פלא לא פחות - ואף יותר - מאשר מירידת המן.

עכשיו, אני יודע שהיצר מגיע אליכם ולוחש לכם באוזן: "מה ההתפעלות הגדולה? זה תהליך טבעי ידוע שנקרא 'פוטוסינתזה'. אנרגית השמש מסנתזת את חומרי המזון מהפחמן. והשורשים פשוט סופגים חומרים מזינים מהקרקע, וכו' וכו'".

אתם חושבים שאם משתמשים במילים גדולות מספרי המדע כדי לתאר תהליכים, זה הופך אותם לפחות ניסיים או יותר מובנים? כלל וכלל לא! להיפך, לימוד המחקר המדעי רק מגדיל את ההבנה שיש כאן נס ופלא. הבעיה היא רק שאנו רגילים לראות מזון צומח מן האדמה, לכן אנו לא מתפעלים.

אני בטוח שגם עם המן אחרי שאנשים התרגלו לזה הם פחות ופחות התפעלו מהפלא שבזה. הרי היו דורות שלמים שנוולו אל תוך המציאות הזאת של המן, הם כלל לא הכירו מציאות אחרת. תארו לכם ילד שנולד במדבר ואוכל מן כל יום; הוא כלל לא מופתע מזה. ממה הוא מופתע? כשהם עוברים ליד ארץ מדין למשל, והוא רואה ששם לא יורד מן! "מה הבעיה של המקום הזה? למה אין כאן מן?" וכשהם נכנסו לארץ ישראל וראו מזון צומח מן האדמה - אז הוא יוצא מכליו מהתפעלות: "תראו! אוכל יוצא מהאדמה, ולא מהעננים!"

נסים נדושים

גם הנס הגדול ביותר, אם הוא מתרחש בתדירות גדולה יתעלמו ממנו. המן היה יותר תדיר אפילו מן הגשם; גשם לא יורד כל יום, והמן כן. אבל האמת היא שהעובדה שהדבר קורה בתדירות גבוהה אינה מפחיתה מגדלותו. לכן הקב"ה הקפיד וציווה אותנו לזכור את נס המן.

וחבל מאד שאיננו מקיימים זאת כ"כ. כמה אפשר להרוויח אם נחשוב לעצמנו בלכתנו ברחוב, "מכאן עד שאגיע לעמוד-חשמל ההוא אשוב על המן. אצייר לעצמי שאני נמצא במדבר ואני

מתעורר בבוקר ורואה את המן נח על הארץ. ומהעמוד עד סוף הרחוב, אתאר לעצמי איך זה לאכול את המן. לטעום לחם מן השמיים!" רחוב אחד לא מספיק בשביל להתבונן במן, צריך בשביל זה קילומטרים... אבל לכל הפחות רחוב אחד. ואם רוצים אפשר אפילו שניים.

אדם פקח ימלא את מחשבותיו בהתבוננות על ניסי ה' שהתרחשו במהלך ההיסטוריה. אך גם בין כל הניסים הנפלאים שקרו לעמנו, יש מקום מיוחד לסיפור המן. בשולחן ערוך (סי' א' ס"ה) כותב שטוב לומר כל יום את פרשת המן, אבל לא מספיק רק לומר מילים. כמו שהדגיש המשנ"ב "ואין די באמירה אלא שיתבונן מה שהוא אומר ויכיר נפלאות ד'..." כדי שיאמין שכל מזונותיו באין בהשגחה פרטית וכדכתיב המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר, להורות שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה. [ואיתא בירושלמי ברכות כל האומר פרשת המן מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו].

בשביל שהדברים יעשו רושם עלינו צריכים לצייר את התמונות במחשבה כמה שאפשר.

שמיכה לבנה

דוגמא מוחשית לתופעה הנפלאה הזו, איך שהקב"ה הזין את העולם בפניו של המן בכל המרחבים סביבותינו, נוכל לראות כשיריד שלג. אם מביטים על השלג הלבן יש לנו ציור שקצת דומה למראה של המן שירד לאבותינו.

ואם מתבוננים בשלג עצמו, נראה שהוא נס ופלא לא פחות מאשר המן. הבעיה היא שאנו לא מתבוננים, כבר התרגלנו לראות את השלג כתופעת טבע רגילה. לילדים השלג חשוב מאד, הם רוצים יום חופש מהלימודים... אבל אנחנו - מה אכפת לנו ממנו? זה רק שלג.

כל פתית שלג הוא פלא בפני עצמו. אם לוקחים פתית שלג ומתבוננים בו היטב, נראה את הסימטריות המדויקת של הצורה המשושית שלו. ישנם כמה סוגים של משושים של פתיתי שלג. איננו יודעים היום מה בדיוק התועלת בכל אחד מהצורות, אבל אנו מבינים שהצורה הכללית של פתיתי השלג גורמת להם להיערם באופן אוורירי ורך. אם הם היו צורה פשוטה כמו כדורים, הם היו נערמים באופן נוקשה ודחוס; צורת הקריסטלים המשושים גורמת להם להיות נפרדים מעט אחד מהשני, וגם כשירידת כמות גדולה של שלג כל פתית מופרד מעט מהשני, והתוצאה היא שהמון אויר ממלא את מרבד השלג. זהו אחד מחסדי ה' הנפלאים שעלינו להודות עליהם.

הנותן שלג בצמר

דוד המלך אמר "הִנָּתַן שֶׁלֶג כְּצֶמֶר" (תהלים קמז, טז). מה ההשוואה הזו לצמר? וכי הדמיון הוא רק במראה? לא, לא כך לומדים את ספר תהלים. בכל מילה טמונים סודות. אין לנו אפשרות לחדור לעומק ולהגיע לכל הסודות, אבל מעט מזעיר אנו יכולים.

מה המיוחד בצמר? הצמר הוא החומר העיקרי שבעלי החיים וגם בני האדם משתמשים בו כדי להתחמם בחורף. למה הצמר כ"כ יעיל בשמירה על חום? הוא לא יותר חם בטמפרטורה שלו מחומרים אחרים, אתם יכולים לבדוק. החום מגיע מהגוף, הצמר רק שומר עליו בצורה טובה שלא יברח ויתפזר באויר. איך? כי צורתם הלא-סימטרית של סיבי הצמר גורמת לכך שהם לא נדבקים אחד בשני, ונשמר ביניהם אויר. האויר הזה משמש כשכבת בידוד, היא מונעת מהחום שסמוך לגוף לצאת החוצה. לא כך סוגים אחרים של סיבים, כגון פשתן, שהם ישרים ונדבקים זה בזה.

דרך אגב, זו הסיבה ששתי שמיכות דקות מחממות יותר מאשר שמיכה אחת עבה. כי יש ביניהם שכבה דקה של אויר שמבודדת את חום הגוף מהסביבה הקרה. [עצה טובה קמ"ל, מי שסובל מקור ברגליים בחורף, ייטיב לעשות אם ילבש שני זוגות גרביים דקות מאשר זוג אחד של גרביים עבות].

שמירה על חום האדמה

לזה התכוון דוד המלך בהשוותו את השלג לצמר, יש כאן דמיון מדויק ומובהק. השלג, כמו הצמר, הוא בעל צורות א-סימטריות שגורמות לאויר להילכד ביניהם, וכך הם מבודדים את מה שתחתם ושומרים על חומו. השלג הוא ממש כמו שמיכה של צמר לאדמה, והיא שומרת עליה שלא תקפא גם כשהטמפרטורות יורדות מאד.

ולמה חשוב כ"כ שהאדמה תשמור על חומה? האדמה מלאה בחומרים חשובים שעלולים להינזק קשות מקיפאון וקרה. שורשים של צמחים, זרעים ועוד. כשהקב"ה העניק לעולם את המתנה של שלג, אחת המטרות שלו הייתה כל מה שדיברנו - לתת לאדמה שמיכה צמרירית ואוורירית שתשמור עליה מפגעי הקרה.

קראתי לאחרונה שתי ידיעות שממחישות את הדברים היטב: יישוב במדינת נבדה בארה"ב הכריז על מצב חירום, אין להם מים. הממשלה הייתה צריכה לשלוח להם משאיות של מי שתיה. הסיבה הייתה שלא ירד מספיק שלג באותה שנה. ולא שהם שתו מי שלגים, המים שלהם הגיעו ממאגר שניזון מנהרות שבאים ממרחק, והוא דווקא היה מלא במים. הבעיה הייתה שבגלל שלא ירד מספיק שלג, האדמה קפאה - ואיתה הצינורות הטמונים בה, המים שבצינורות קפאו והצינורות התפוצצו. השלג היה מה שתמיד שמר על האדמה מקיפאון בחורף הקר, וכשלא ירד מספיק שלג - הכל השתבש.

והידיעה השנייה, אחד משומעי השיעור הקבועים שלח לי אותה: חקלאים במדינת דרום דקוטה הכריזו שאין להם השנה אפשרות לגדל יכול, כי לא ירד מספיק שלג בחורף. בגלל זה האדמה קפאה בעומק של מטר או שניים, וכשבאו גשמי האביב הם לא נספגו באדמה והיא נותרה יבשה וללא יכולת לגדל יכולים.

ראו את החכמה הרבה והפלאים שטבע ה' בעולם מבלי שאנו מודעים להם כלל.

התושבים החשובים של האדמה

ישנה עוד אוכלוסייה שלמה של יצורים שחיים בתוך האדמה שחשוב לשמור עליה מפני קיפאון: התולעים והשלשולים. אנחנו לא מחבבים אותם, אבל בלעדיהם לא יכולנו להתקיים.

אולי אתם חושבים שהאדם הוא זה שחורש את האדמה, אבל האמת היא שהרבה זמן לפני שהחקלאי רותם את מחרשתו לשוורים, או מניע את הטרקטור - השלשולים עושים את רוב העבודה בתוך האדמה. הם מכניסים אדמה לפיהם והיא עוברת דרך גופם, מעט חומרים אורגניים מזינים השלשול מצליח לשאוב אל עצמו, ואת שאר האדמה הוא מוציא החוצה, נקייה מחומרים לא-נצרכים מסוימים ומדושת ומאווררת, מוכנה לזריעה והצמחה.

וישנם עוד הרבה "משפחות האדמה" שחיים בתוכה, שחשוב לשמור עליהם: הנמלים והחרקים למיניהם; אנחנו צריכים להכיר להם טובה על כל מה שהם עושים בשבילנו: הם חופרים באדמה ויוצרים בה מנהרות שאויר נכנס דרכם, וזה חשוב מאד ליכולתם של הצמחים לצמוח בה.

איך כל היצורים האלו ישרדו את הקור הקשה של החורף ולא יקפאו למוות? בזכות השמיכה המחממת של השלג, שהקב"ה העניק להם - ולנו - בחכמתו וחסדו האינסופיים! הקב"ה עשה להם בית משלג, שבתוכו יותר חמים מאשר בחוץ, כמו האיגלו של האסקימוסים...

שמיכה לארוחת בוקר

אח"כ מגיע האביב, ושמיכת השלג כבר לא נצרכת. עכשיו מה שצריך הוא מים. אז השלג מואיל בטובו להיעלם, ולהפוך למים! כל החורף הוא חימם את האדמה, וכשהטמפרטורות עולות - הוא נמס ומשקה את האדמה!

תארו לכם שיש לכם שמיכה שמחממת אתכם כל הלילה, ובבוקר כשאתם כבר לא צריכים אותה - אתם יכולים לאכול אותה לארוחת בוקר... שמיכה אכילה, שמיכה משוקולד! נשמע טוב, לא? אז עדיין לא המציאו שמיכה כזו, ואולי אתם צוחקים מעצם הרעיון, אבל זהו בדיוק השלג! מחמם בחורף, ובאביב נמס, הופך למים, משקה את האדמה ויוצא מתוכה בצורת צמחייה!

לזה התכוונתי כשאמרתי לכם שהשלג הוא לא פחות נס ופלא מאשר המן. "מְשַׁלֵּיךְ קֶרְחוֹ כְּפִתִּים" - הקב"ה משליך את השלג שהוא כמו פיסות של פת - לחם.

אמנם ברחובות העיר השלג נראה לנו כמטרד בלבד, אבל האמת היא שהוא נמצא שם למטרה חשובה מאד - כדי להזכיר לנו את נפלאות ה', במן וביצירת הלחם. אז במקום להתלונן כשיורד שלג, "אוף - שוב המזג-אויר הזה!" - צריך להתייחס אליו כמו קצפת על עוגה, כמה שיותר - יותר טוב...

לא סיימנו את עניין השלג, האמת היא שבקושי התחלנו אותו. אבל הנושא המרכזי שלנו הוא המן.

הטבע - מהו?

המן, כמו השלג, היה לבן. הגמ' במסכת יומא (עה:) אומרת שהטעם לזה הוא "שמלבין עוונותיהם של ישראל". וצריך ביאור, איך המן מלבין את עוונותיהם של ישראל?

ביאור העניין הוא, החטא הבסיסי של האדם הוא ליפול לטעות כאילו יש דבר כזה "טבע". המושג 'טבע' הוא המצאה יוונית, שנועדה להסתיר את נוכחותו של בורא העולם.

אתם יודעים, בלשון חז"ל אין מושג כזה 'טבע', 'טבעי' וכד'. כשחז"ל רוצים לתאר דבר שנעשה מאליו ולא ע"י אדם הם לא אומרים 'טבעי', אלא "בידי שמיים". "סריס בידי שמיים" (יבמות פ ב), "צמוקה בידי שמיים" (חולין נה ב). "הכל בידי שמיים" (נדה טז ב) - זוהי לשון התורה וחז"ל.

אנחנו מבינים ש"אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת" (בראשית ב ג), ה' ברא את העולם באופן שנראה שהוא מתנהל מאליו, באופן "טבעי", ע"י כוחות של סיבה ותוצאה. אבל זו לא האמת. האמת היא "כי הוא לבדו פועל גבורות"!

"ה' מוריד עכשיו גשם"

לכן, הטעות והחטא הגדול ביותר הוא - לשכוח את ה' בעולם. לא לחיות עם הקב"ה זהו בעצם אתאיזם - חוסר אמונה במציאות הבורא, שהרמב"ם אומר שהוא חמור יותר מעבודה זרה. גם אדם שומר תורה ומצוות, אם הוא לא זוכר וחי את הקב"ה בחיי היום יום - הוא לא ממלא את ייעודו בעולם.

אם מסתכלים על העולם כאילו הוא מתנהל לפי טבע, עצמאי מהבורא, זו כבר כפירה, חטא החטאים הגדול. שכחת ה' היא שורש פורה ראש ולענה.

"ה' אחד" היינו שהוא היחיד, הכל בא ממנו ותלוי בו כל הזמן. כשרואים גשם לא אומרים "יורד גשם", אלא "ה' מוריד גשם"! זו הדרך להסתכל על "הטבע".

פלאי פלאות

כל מה שקורה סביבנו הוא נסים ונפלאות, ורק מכח ההרגל אנו מסתכלים עליהם כ"תופעות טבע" ושוכחים שה' אחד. אם מתבוננים רואים את הפלאות, כמו עם השלג. ואם לא מתבוננים, אז אפילו אם ירד מן השמיים לא נייחס את זה להשגחת ה'.

מטרתנו כאן היא להתבונן, להסיר מעצמנו את לב האבן של החומריות, ולשאול את עצמנו שאלות על מה שקורה סביבנו: למה המים שיורדים נהיים רכים ואווריריים כשהם נופלים על הארץ? למה הצורות המורכבות האלו? איך השלג לוכד בתוכו אויר? איך הוא שומר על חום האדמה? מדוע הוא לא נמס מיד? וגם: מדוע השלג הוא בצבע לבן? הוא יכול היה להיות בצבע ירוק או כחול, אבל ה' עשה אותו לבן - כי לבן דוחה קרני אור, וכך השלג קולט פחות אנרגיה ולא נמס!

וכל זה אינו אלא גירוד השכבה העליונה מלמעלה, בקושי התחלנו את הנושא. ככל שמעמיקים יותר בהתבוננות במעשי ה' בעולם מגלים עוד ועוד ניסים, לא פחות גדולים מהניסים שראו אבותינו ביציאתם ממצרים.

ההלבנה הגדולה ביותר

כל התכלית של כל הניסים האלו היא בשביל שאנו נראה אותם ונכיר שיש בורא שעושה אותם. זו הסיבה שהמן ירד במשך ארבעים שנה, כדי שנראה שהכל הוא באמת "לחם מן השמיים". וידיעת ה' הזו היא המלבינה את עוונותיהם של ישראל.

כך עלינו לזכור את המן. "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ח' ג'). הכל הוא רק "מוצא פי ה'". לא לחינם הודיע ה' למשה על ירידת המן בלשון "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", כדי לרמז שגם המטר ה"רגיל" הוא "הנני".

"למען הודיעך", המטרה היא רכישת הידיעה. ידיעה חושית ואמיתית, שהכל בא ממנו. "ה' אחד!"

שבת שלום ומבורך!

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

שירו לה' שיר חדש - השירה היא התעוררות המחשבה על ידי הרגשים וההתפעלות, והיא ענין הפעלת החושים והדעת. ואמר שיר חדש דהיינו תוספת ההרגשה, או בהכרה בגדולת ה' על ידי בחינה חדשה, או על ידי תוספת העמקה באיזו בחינה ישנה. וההכרה הישנה אינה מספיקה, כי כל יום חדש הוא תוספת חסד ה' ובכל יום יש חסדים נוספים, וזה מחייב שיר חדש, ובזכות זה יזכה לעוד ימים ולעוד חסדים.

תהלתו בקהל חסידים - כאשר מתקבץ קהל חסידים אזי אין להם עסק אחר כי אם תהלת ה'. כאשר נאספים הצדיקים עובדי השי"ת, הרי תחילת כל מעשיהם והיותר חשוב בפעולתם הוא לספר ולהודיע תהלות הבורא יתברך על כל חסדיו ועל נפלאותיו אשר פעל בעד עמו, וכן להודות על כל אשר גמלנו, איש איש בחייו הפרטיים.

ועוד כוונה כאן, לאמר: שמצליחים להעמיק חקר והכרה בתהלת ה' כאשר מתחברים יחד בחבורת חסידים, כי איש לרעהו יעזורו ויחזקו ויעוררו את המחשבה.

ועוד כוונה: כי הקיבוץ עצמו הוא תהלת ה' וכבודו, כאשר נראה לעין רוב עבדיו, העוסקים בעבודתו. בזה לבד שהחסידים נאספים ומראים גודל רבוי מספרם, הרי זה בעצמו כבר הדרת מלך. אבל לא רק שמראים כבוד השי"ת לעיני אחרים, אלא עוד יותר מכך הוא שהתסידים עצמם רואים את רבוי מספרם ומתחזקים ברוחם ומתעודדים להמשיך את חסידותם ולהוסיף גבורה ואומץ הלב.

ישמח ישראל בעשיו - שמחים ומתכבדים בגדולת הבורא שעשה את מין האדם בכלל, ובמיוחד שמחים בזה אשר עשה אותם לעמו ישראל בפרט, ובחר בהם ועשה אותם לעם סגולתו. ישמח הוא לשון הווה מתמיד, ששמחים עכשיו, וביותר ישמחו לימות המשיח ועוד יותר לעולם הבא.

בני ציון יגילו במלכם - בני ציון הם השוכנים סביב למקדש ה' ורגילים להיות בחצרות ה' תמיד. הכרתם של אלו עמוקה וחדה יותר, וזאת נראה בגילתם, שהיא חזקה משמחה גרידא, והיא השמחה בקול. אצלם אין הקדוש ברוך הוא נראה כעושה בלבד (כמו ישמח ישראל בעשיו) אלא כמלכם, כי מפני רגילותם בחצרות ה' מרגישים תמיד עול מלכותו עליהם.

שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

האם עדיף להתעלם מהיצר הרע, או לנסות להערים עליו?

תשובה:

צריך לדעת שהיצר הרע יכול להילחם בכל החזיתות ביחד. אין שום דרך להתעלם ממנו! מה שכן אפשר לעשות, זה להשקיע את הראש בדברים החשובים באמת. כמו שאומר הרמב"ם שאין מחשבת היצר הרע מתגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה.

כשהראש מלא בתורה ומחשבות חכמה זה סיפור אחר לגמרי. אפשר לחשוב על חסד ה' בבריאה כשהולכים ברחוב, או על יציאת מצרים, או על האבות והאמהות. יש כ"כ הרבה דברים שאפשר לחשוב עליהם. ואם הראש עסוק בזה, לא נשאר מקום לשטויות של היצר הרע.

אי אפשר להתעלם כליל מהיצר, אין דבר כזה. ההתעלמות הנכונה היא למלאות את עצמנו בקדושה והתעסקות בדברים טובים. אדם ריק יכול ליפול לפיתויים של היצר, למרות שכולם רק דמיונות. אין דבר כזה "וואקום" במחשבה, אם איננו עסוקים בטוב אזי יישאבו למחשבותינו גם דמיונות ושטויות. אז בואו נמלא את עצמנו בטוב, כדי שדברים אחרים פשוט לא ימצאו אצלנו מקום!

מדור זה נתרם לע"נ:

ריזל בת מנחם מנדל ע"ה

גלב"ע ה' שבט תשי"ג

להנצחות 076-599-4020